

DOROTHY K. BURNHAM, *The Comfortable Arts. Traditional Spinning and Weaving in Canada*, Ottawa 1981, ss. 238, ryc. 146.

Katalog wystawy 162 zabytków włókienniczych z muzeów kanadyjskich został zestawiony według interesującego założenia. Autorce chodziło o ukazanie różnorodnych tradycji narodowych w technikach włókienniczych Kanady. Na po-

czątku uwzględniła tradycje miejscowych Indian. Z XVIII i XIX w. pochodzą taśmy tkane przez nich na krosienkach tabliczkowych, krajki wykonane na desecze tkackiej, wyroby ze specjalnej ramy tkackiej i wreszcie tkaniny z krosna pionowego. Włókiennictwo Indian przynosi w ogóle znaczną ilość najprostszych rozwiązań technicznych, rzadko stosowanych w innych kulturach. Wyrabiali oni wiele rozmaitych typów plecionek zdobionych wzorami geometrycznymi i służącymi jako pasy czy torby. Szeroko rozpowszechnione było także zdobienie haftem zarówno odzieży szytej z tkanin jak i ze skóry. Wśród tradycji włókienniczych pochodzących z Europy największe znaczenie miały wpływy francuskie. Wyrabiane masowo w XVIII w. przykrycia na łoża oraz tkane w pasy koce czy kołdry wykonywano na dwunicielnicowym krośnie przywiezionym z Francji. Rozpowszechnił się także francuski kołowrotek nożny z kołem w pozycji bocznej w stosunku do wrzeciona. Zaczęto także wyrabiać tkaniny półjedwabne w najprostsze wzory geometryczne. Wpływy francuskie najsilniej zaznaczyły się jednak w ubiorze kobiecym ze spódnicami w pasy i szalami, jak również w kroju męskiej odzieży XIX w.

Nosicielami innych tradycji włókienniczych byli rzemieślnicy angielscy, emigrujący w okresie wojny o niepodległość ze Stanów Zjednoczonych do Kanady, zwani tu lojalistami. Stosowali oni bardziej złożone rozwiązania ornamentalne i techniczne w obróbce roślin włóknistych oraz w produkcji tkanin lnianych i konopnych. Wraz z przybyszami z Wysp Brytyjskich dotarli do Kanady nowe typy zgrzebeł, grzebieni do wełny i ulepszonych kołowroteków nożnych. Tkano także wełniane kobierce we wzory geometryczne i kwiatowe. W ubiorze charakterystyczny był prosty krój, dziane dodatki i ocieplane pikowaniem spódnice damskie, spodnie i surduty męskie. Tkaczom niemieckim autorka przypisuje rozpowszechnienie krosna żakardowskiego w XIX w. Islandia przyniosła Kanadzie nowy typ kołowrotka z wrzecionem umieszczonym ponad kołem. Sekta niemiecka Hutterite, która przybyła całą grupą osadników do Kanady około 1870 r., rozpowszechniła znany w środkowej Europie typ deseczek tkackich i tamtejsze wyroby dziane. Sekta prawosławna z Rosji, zorganizowana jako grupa wiejskich osadników w końcu XIX w., przyniosła typ bluz, haftowanych koszul i fartuchów. Przybysze z Galicji, Ukrainy rosyjskiej i Besarabii przywieźli do Kanady (koniec XIX w.) zaliczane przez autorkę do jednej — ukraińskiej tradycji: zwyczaj zdobienia haftem płóciennej odzieży roboczej i koszul, inne nieco metody obróbki wełny i rozwiązania zdobnicze w tkaninach dekoracyjnych używanych we wnętrzach mieszkalnych. Autorka jest jednym z najwybitniejszych światowych znawców technik włókienniczych i jej omówienie różnorodnych rozwiązań stosowanych przez tubylców i osadników kanadyjskich ma ogromne znaczenie.